

Muhammet Gür, *Kendi İçinde ve Kendine Göre Süleyman Nazif*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2020, 541 s. (ISBN: 978-975-995-981-4).

Süleyman Nazif (1869-1927) edebiyatçı, fikir adamı ve siyasetçi kimliğiyle yakın dönem Türk tarihinin en önemli simalarından biridir. Özellikle yaşadığı devrin sosyal meselelerini bir aksiyon adamı tavrıyla ve vatanî bir şuurla ele alması onu dikkatle incelenmeye değer bir kimse hâline getirmektedir. Hakkında yapılmış çalışmaların azlığı göz önünde bulundurulduğunda ise *Kendi İçinde ve Kendine Göre Süleyman Nazif*'in ne derece büyük bir boşluğu doldurduğu anlaşılacaktır. Bu itibarla kitabı değerlendirme bahsine geçmeden önce Süleyman Nazif'le ilgili kendi tezi dışındaki dokuz tezden beş tanesini de eserin yazarı Prof. Dr. Muhammet Gür'ün yaptırdığını belirtmek gerekir [Yücel Öztürk, *Süleyman Nazif'in Hadisat Gazetesi'ndeki Yazıları (21 Teşrin-i Evvel 1334-31 Mart 1335 / 1918-1919) (İnceleme-Metin-Dizin)*; Cihat Taşçı, *Süleyman Nazif'in Hadisat Gazetesi'ndeki Yazıları (1 Nisan 1335-23 Haziran 1335 / 1919) (İnceleme-Metin-Dizin)*; Mert Kızılaslan, *Süleyman Nazif'in Bütün Eserleri (Ocak 1909-Temmuz 1909) (Metin-İnceleme-İndeks)*; Kadir Baycan, *Süleyman Nazif'in Bütün Eserleri (1 Ağustos 1909-31 Aralık 1909) (Metin-İnceleme-İndeks)*; Samet Hekimoğlu, *Süleyman Nazif'in (1869-1927) Bütün Yazıları (Başlangıçtan 1909'a kadar) (Metin-İnceleme-İndeks)*].

Kendi İçinde ve Kendine Göre Süleyman Nazif, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde 1992 yılında Prof. Dr. Birol Emil'in danışmanlığında, yedi yıllık bir emeğin sonucunda hazırlanan doktora tezinin birtakım düzenlemeler ve eklemelerle yayımlanmış hâlidir. Eser “Önsöz”, “Sonuç” ve “Bibliyografya” bölümleri dışında “Süleyman Nazif'in Hayatı”, “Sanat ve Edebiyat Hakkındaki Görüşleri”, “Türk Dili ve Edebiyatı Hakkındaki Görüşleri”, “Doğu ve Batı Edebiyatları” ve “Sosyal ve Politik Meseleler” olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Kitabın “Süleyman Nazif'in Hayatı” başlığını taşıyan birinci bölümü “Ecdâdı ve Aile Çevresi”, “Süleyman Nazif'in Doğumu ve Çocukluğu”, “Gençliği ve İlk Memuriyetleri”, “İkinci Meşrutiyet Devri”, “Mütareke Yılları” ve “Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası” olmak üzere beş alt başlıktan meydana gelir. Bu kısımda, ana başlıktan da anlaşılacağı üzere, Süleyman Nazif'in biyografisi ortaya konulmaktadır. Söz konusu biyografi oluşturulurken Süleyman Nazif'in kendi makale ve mektupları ile memuriyetleri sırasında doldurduğu “tercüme-i hâl varakaları”ndan ve birtakım resmî belge ve bilgilerden yararlanılmıştır.

“Sanat ve Edebiyat Hakkındaki Görüşleri” başlıklı ikinci kısım Süleyman Nazif’in sanat ve edebiyat hakkındaki genel görüşlerini ihtiva eder. Bu kısım tek bir ana başlıktan oluşsa da yazar tarafından Süleyman Nazif’in görüşleri “Sanat ve Güzellik”, “Sanat ve Ahlâk”, “Dilde ve Edebiyatta Değişme”, “Edebiyatta Taklit”, “Edebî Eser ve Samimiyet”, “Devir ve Muhitin Edebiyata Tesiri”, “Avam Edebiyatı ve Havas Edebiyatı” ve “Vezin Meselesi” şeklinde bölümlendirilerek ve içerik bakımından bir tasnife tâbi tutularak incelenmiştir.

“Türk Dili ve Edebiyatı Hakkındaki Görüşleri” başlıklı üçüncü bölüm Süleyman Nazif’in görüşleri doğrultusunda oluşturulan bir edebiyat tarihçesi niteliği taşır. Bu kısımda başlangıçtan Millî Edebiyat’a gelinceye kadarki Türk edebiyatının gelişimi gözler önüne serilir. Ele alınan meseleler “Eski Türk Edebiyatı”, “Yeni Türk Edebiyatı” ve “Türk Divan Şairleri” alt başlıklarıyla değerlendirilmiştir.

“Doğu ve Batı Edebiyatları” başlığını taşıyan dördüncü kısım “Doğu Edebiyatı” ve “Batı Edebiyatı” olmak üzere iki bölümden oluşur. Bu kısımdaki esas mesele, Süleyman Nazif’in yazıları ile çalışmalarına konu olan ve Türk Edebiyatı’na etki eden Acem ve Fransız şairleridir. Buradaki değerlendirmeler devrin perspektifini yansıtmaya açısından da büyük bir önem taşır. Zira söz konusu süreçte Millî Edebiyatın kimlik ve nitelik meselesi popüler bir tartışmanın konusudur.

Edebiyat ve sanat dışındaki konulardan oluşan “Sosyal ve Politik Meseleler” başlıklı beşinci ve son bölüm Süleyman Nazif’in çok yönlü fikir adamı kimliğini ortaya koymaktadır. Burada onun birçok meseleye merak duyduğu ve onları kapsamlı olarak irdelediği işlenir. Bu bölüm “Avrupa Medeniyeti”, “İslahat Meselesi”, “Eğitim”, “Basın”, “Rejim” ve “Süleyman Nazif ve Türkçüler” alt başlıklarından meydana gelir. Her bir başlığın hâlihazırdaki toplumsal, politik ve sosyal bir soruna işaret ettiği göz önünde bulundurulduğunda ise yazarın sorumlu aydın tavrı muhakkak ki daha iyi anlaşılacaktır.

Kitabın “Sonuç” bölümünde yazarın hayatı ile ilgili verilen bilgiler ve diğer bölümlerde ortaya konulan görüşler bir bütün hâlinde değerlendirilerek özetlenmiştir. Ayrıca eserin sonuna Süleyman Nazif’in yazdığı gazete ve mecmuaların alfabetik listesi ile Süleyman Nazif’in eserlerini, makalelerini, mektuplarını ve faydalanılan diğer eserler ile yazıları içeren bir bibliyografya eklenmiştir.

Sonuç olarak son derece titiz ve sabırlı bir araştırmanın ürünü olan *Kendi İçinde ve Kendine Göre Süleyman Nazif* kitabının yalnızca Türk Edebiyatına değil, genel olarak Türk kültürüne büyük bir katkı sağlayacağı âşikârdır. Bu önem, çalışmada özellikle Süleyman Nazif’in kaleminden çıkan birincil derecedeki kaynakların dikkatle incelenip tasnif edilerek kullanılmasından kaynaklanır. Söz konusu kaynakların hususi evrak ve belgelerle birlikte bini bulması ise eserin nasıl geniş bir malzemedan doğduğunu ortaya koyar. Bütün bu yönler dikkate alındığında *Kendi İçinde ve Kendine Göre Süleyman Nazif* adlı eserin Süleyman Nazif’le ilgili yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesini ve – özellikle tematik çalışmalar noktasında – onların önünü açmasını temenni ediyoruz.